

10. Мова і засоби масової комунікації

Швець Д.В.

студентка Ф-т ЕП, 1 курс, гр. 6.05.061.010.19.1

Харківський національний економічний

Університет імені Семена Кузнеця

м. Харків, Україна

Функціонування фразеологічних одиниць у медійному просторі

Сучасні медіа – емоційні та експресивні, мають гострий язик, прагнуть до новизни та оригінальності на тлі стандарту. Тож, засоби масової інформації широко використовують стійкі фразеологічні одиниці. Вплив на масову свідомість – пряме завдання медіа, а фразеологізми – один з методів для досягнення цього результату.

Метою статті було охарактеризувати функції фразеологічних одиниць у медійному просторі, прослідкувати за розвитком та трансформацією цих стійких словосполучень та акцентувати увагу на проблемах під час використання.

Фразеологічні одиниці можуть виконувати різні стилістичні функції, найперша – вплив на реципієнта. Використання цих стійких словосполучень здатне приваблювати його, змушувати до прочитання, тобто маніпулювати свідомістю. Журналісти використовують як старі, так і нові фразеологізми, видозмінюючи їх. До того ж, самі фразеологізми можуть бути актуальні відповідно до певної ситуації: «Scorpions» знову на сцені, а фани – на сьомому небі від щастя» (подія 2012 року)[17], «На сьомому небі від щастя: Луценко вже на волі» (подія 2013 року)[9], «Ніка та Джеймс на сьомому небі від щастя!» (подія 2016 року)[12], «Аль Пачіно закохався у молоду жінку, пара була на сьомому небі від щастя»(подія 2018 року)[2].

Наступна функція – експресивна. Стійкі словосполучення підвищують виразність викладу, його образність та враження: «Золоте правило земельної реформи: Сім раз відміряти, а один раз відрізати»[7], «Президенту треба пам'ятати золоте правило спілкування з Москвою»[6]. Фразеологічні заголовки

привертають увагу читачів, наближують до реципієнтів навіть складні для читання тексти, поглиблюють зміст, надають додаткових відтінків висвітлюваній темі.

Ще одна функція – образна. За допомогою фразеологічних одиниць журналісти прагнуть якомога точніше передати внутрішній стан людини чи описати явище. Наприклад, у статті «Не стало Великого Богдана» використано різні фразеологізми для уславлення величної постаті Богдана Ступки: «У місті каштанів попрощалися з видатним актором та генієм сценічного мистецтва Богданом Ступкою. Його Сізіфова праця відродити класичний театр у стінах Франка не залишилась не поміченою. Адже золоте правило кожного, хто належав до трупи театру – слугувати мистецтву і жити душа в душу з побратимами, забуваючи про чвари та мистецькі розбрати. Йому не співали дифірамби в вічі – він це не любив. Він хотів справжньої критики для себе та оточуючих...»[10].

Наступна – номінативна функція, більш технічна. Фразеологізми можна використовувати, як синоніми до певних слів, уникаючи повторень: : на кожному кроці – скрізь, всюди; прикусити язика – замовчати; точка зору – думка; права рука – помічник; книга за сімома печатками – таємниця.

Найголовнішою функцією є смислова (концептуальна). Тексти, що мають в своєму складі фразеологізми, приваблюють реципієнтів своєю неординарністю. Досить простий заголовок статті «Яблуко розбрату» спонукає до прочитання, щоб дізнатися хто ж посварився [14].

Вміст фразеологізмів у текстах сучасних ЗМІ значний. Найчастіше ми зустрічаємо фразеологічні одиниці в складі заголовку, для підсилення його впливу: «Зійшла «манна небесна»: як нардепи засипають виборців подарунками...»[11], «Авгієві стайні державного бюро розслідувань»[1].

Широко використовують фразеологізми і в рекламних слоганах: реклама «Ренні» - «Швидка допомога Вашому шлунку», рекламний слоган «Infiniti» - «Перевага в повному обсязі». Доцільно згадати і про перифраз, приклад використання: рекламний слоган «Strepsils»: «Коли застуда бере за горло».

В наш час набули великої популярності неофразеологізми. Іноді журналісти поєднують декілька фразеологізмів, типу «Що переважить у неділю - здоровий глузд народу чи важка рука олігарха?». Досить рідко фразеологічні одиниці скорочують: «Якщо гора не йде до Магомета...».

Дуже часто ми впізнаємо фразеологізм за ритмікою, формою та окремими деталями, бо журналісти редагують ці стійкі словосполучення для відповідної теми: «Вздвож дороги щити, а в Києві дядько» [3] чи «Покажи мені свій гардероб, і я скажу, хто ти»[13].

Та «старі» фразеологізми не забуваються журналістами. Вони і досі користуються широкою популярністю: «Ковбаси, як кіт наплакав: волинянці підсунули «бракований» піріжок»[8], «Гострий на язик губернатор...»[4].

В наш час багато фразеологічних одиниць стали штампами через їх надмірне використання. Прикладом може слугувати фразеологізм «не за горами»: «Не за горами - викуп інвестиційних сертифікатів», «Не за горами нові реформи» [3]. Такі фразеологічні одиниці втрачають свою привабливість, читачі навіть не помічають їх в текстах.

Ще однією проблемою є калькування з російської та інших мов. Переклад: «первый блин комом» - «перший млинець нанівець» чи «з бухты – барахты» - «ні сіло, не впало». Наприклад: «Щоденник Олімпіади: перший млинець нанівець або Чого не вистачило українським спортсменам?»[17].

У фразеологічному складі сучасних медіа зростає питома вага суржикових елементів, що надають фамільярності та брутальності: «Парламентарі ще влітку били на сполох з приводу катастрофічного недофінансування, але Кабмін тоді заспокоював громадськість, мовляв, у другому півріччі усе буде чьотко» [5].

Висновок

Аналіз фразеологічних одиниць у медійному просторі показав, що вони є необхідним будівельним матеріалом для створення експресивності та образності тексту. Фразеологізми не тільки привертають увагу, надають національного колориту та певної новизни, а й емоційно впливають на

реципієнтів. Фразеологічна перспектива досить велика, бо вже зараз рівень її трансформації сягає достатньо високого рівня. Вона дозволяє "навантажити" текст додатковим сенсом, що сприяє успішному вирішенню творчих завдань, які стоять перед журналістом. Калькування з російської та інших мов, перетворення на мовні штампи, вживання суржикових елементів – це не розвиток, а регрес, тож необхідно вчитися правильно вживати фразеологізми.

Література

1. Авгієві стайні: Бюро розслідувань [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://antikor.com.ua/articles/370496avgijevi_stajni_derhavnogo_bju_ro_rozsliduvanj.
2. АЛЬ ПАЧИНО ЗАКРУТИВ РОМАН З ВДВІЧІ МОЛОДШОЮ АКТОРКОЮ [Електронний ресурс] // tsn.ua. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/glamur/78-richniy-al-pachino-zakrutiv-roman-z-vdivichi-molodshoyu-aktorkoyu-zmi-1222029.html>.
3. Воронова М. Варіанти фразеологізмів у журналістському творі [Електронний ресурс] / Мальвіна Воронова – Режим доступу до ресурсу: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=305>.
4. Гострий на язык губернатор [Електронний ресурс]. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <https://ngp-ua.info/2013/03/4170>.
5. Данилюка на Данилова. Кого Зеленский назначил новым секретарем СНБО [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.pravda.com.ua/rus/articles/2019/10/3/7228051/>.
6. Єлісєєв К. Президенту треба пам'ятати золоте правило спілкування з [Електронний ресурс] / Константин Єлісєєв // Главком. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://glavcom.ua/columns/yeliseev/prezidentu-treba-pamyatati-zolote-pravilo-spilkuvannya-z-moskvoyu-630730.html>.
7. Ковалів О. Золоте правило земельної реформи: Сім раз відміряти, а один раз відрізати / Олександр Ковалів. // <https://zn.ua/>. –

2018. – №20.

8. Ковбаси, як кіт наплакав: волинянці підсунули «бракований» пиріжок [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.volyn24.com/news/109714-kovbasy-iak-kit-naplakav-volynianci-pidsunuly-brakovanyj-pyrizhok>.

9. На сьомому небі від щастя: Луценко вже на волі. // Кореспондент. – 2013.

10. Не стало Великого Богдана. // День. – 2012.

11. Оставнійчук О. Зійшла "Манна Небесна": як нардепи засипають виборців подарунками / Оксана Оставнійчук. // Українська правда. – 2018.

12. Періс Гілтон стане тіткою [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: https://gazeta.ua/articles/celebrities/_peris-gilton-stane-titkoyu-zmi/671220.

13. Покажи мені свій гардероб , і я скажу, хто ти [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://pikabu.ru/story/pokazhi_mne_svoy_rabochiy_stol_i_ya_skazhu_kto_tyi_1672490.

14. СОВРЕМЕННАЯ МЕДИЙНАЯ ФРАЗЕОЛОГИЯ В УКРАИНСКИХ СМИ: СТИЛИСТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ [Електронний ресурс] // Медиалингвистика – Режим доступу до ресурсу: <https://medialing.ru/sovremennaya-medijnaya-frazeologiya-v-ukrainskih-smi-stilisticheskij-analiz/>.

15. Труш І. Яблуко розбрату [Електронний ресурс] / Ірина Труш // 032.ua. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.032.ua/news/712174/abluko-rozbratu>.

16. Щоденник Олімпіади: перший млинець нанівець або Чого не вистачило українським спортсменам? [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.radiosvoboda.org/a/29032450.html>.

17. "Scorpions" знову на сцені. // Газета по-українськи. – 2012.

